

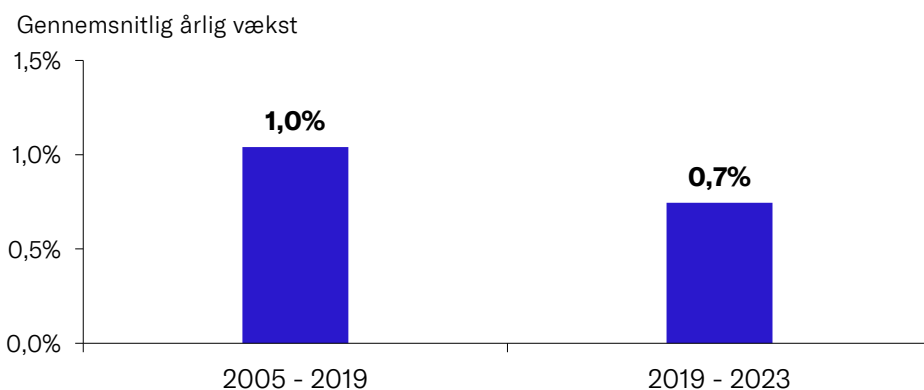
- ANALYSE

Vi står med det ene ben i en produktivitskrise

Produktivitsvæksten er bremset kraftigt op

Produktivitsvæksten i dansk økonomi har gennemgået en bemærkelsesværdig opbremsning i perioden fra 2019 til 2023. Konkret viser de foreløbige Nationalregnskabstal, at den årlige timeproduktivitet (BVT pr. præsteret time) i gennemsnit har ligget på 0,7% om året i perioden. Det er en lav produktivitsvækst i en historisk kontekst. Til sammenligning lå den gennemsnitlige årlige produktivitsvækst på 1,0% i den 15-årige periode op til fra 2005-2019.

Figur 1: **Gennemsnitlig årlig vækst i timeproduktivitet i forskellige perioder**

Kilde: Dansk Erhverv på baggrund af Danmarks Statistik

Anm: Timeproduktiviteten er beregnet som BVT pr. præsteret time.

En forskel i den årlige produktivitsvækst på ca. 0,3 procentpoint lyder måske umiddelbart ikke af meget, men ligesom med renters rente, så er det en forskel der gentages år for år, og som derfor vokser til et betydeligt beløb over tid.

Havde timeproduktiviteten fx fulgt det historiske gennemsnit fra perioden 2005-2019, over de seneste fire år, så ville BNP alt andet lige have ligget 31 mia. kr. (1,2%) højere i 2023¹.

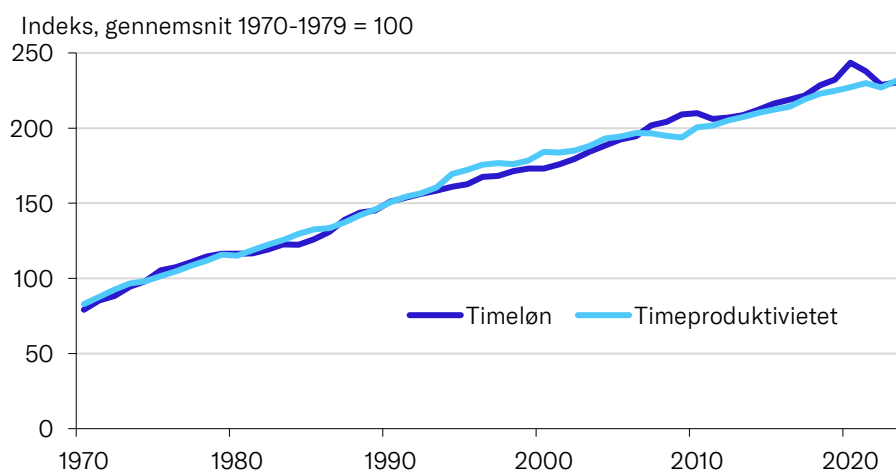
¹ Under forudsætning af at antal beskæftigede og præsterede timer er konstant.

Hvis produktivetsvæksten låser sig fast på et niveau, der ligger 0,3 procentpoint under gennemsnittet for perioden 2005-2019 (1,0%), så vil BNP i 2035 alt andet lige være 100 mia. kr. mindre, svarende til 3,5%.²

Lavere timeproduktivitet kan rammen lønnen

Når produktiviteten i en virksomhed øges, vil det sige, at produktionen vokser mere end antallet af arbejdstimer, der bruges i produktionen. Det betyder, at virksomheden værditilvækst øges. Den øgede værditilvækst fordeles mellem ejerne, af virksomheden der får et større afkast, og medarbejderne, der får en højere løn. Når en virksomheds produktivitet forbedres, vil det derfor øge medarbejdernes løn. Det har vi også set historisk, hvor udviklingen i timeproduktiviteten har fulgt timelønnen, jf. figur 2.

Figur 2: **Sammenhæng mellem timeproduktivitet og timeløn, 2020-priser, kædede værdier**

Kilde: Dansk Erhverv på baggrund af Danmarks Statistik

Note: Timeproduktivitet er BVT i 2020-priser, kædede værdier divideret med præsterede timer. Timeløn er aflønning af ansatte divideret præsterede timer opgjort i 2020-priser, kædede værdier, hvor deflatoren for privatforbrug. Indekseringen er lavet ved gennemsnit for 1970'erne mhp. at være mindre følsom overfor om det valgte år er høj- eller lavkonjunktur.

² Der er udarbejdet to scenarier for udvikling frem mod 2035. Det ene scenarie antages det, at timeproduktiviteten i gennemsnit vokser med 1 pct. om året frem mod 2035, hvilket svarer til den gennemsnitlige årlige vækst i timeproduktiviteten i perioden 2005-2019. I det andet scenarie antages det, at timeproduktiviteten i gennemsnit vokser med 0,7 pct. om året frem mod 2035, hvilket svarer til udviklingen i perioden 2019 til 2023. For at omregne til BNP er de præsterede timer antaget at falde med 0,9 pct. frem mod 2035, hvilket er forventningerne i Finansministeriets grundforløb maj 2024. Forholdet mellem BNP og BVT antages i 2035 at være på niveau med 2023 (i 2020-priser, kædede værdier).

Hvis produktivitetsvæksten frem mod 2035 låser sig fast på 0,7 pct. om året, fremfor 1,0 pct. som var gennemsnittet for perioden 2005-2019, så vil det derfor kunne mærkes på lønsedlen for lønmodtagerne.

En illustrativ beregning viser, at lønvæksten vil være 7.400 kr. lavere for en medarbejder, der udfører kasseassistentarbejde og beslægtet kundebetjening. For en medarbejder, der udfører sygeplejerskearbejde, vil lønvæksten være 11.600 kr. lavere. Alle tallene for løn er opgjort i faste 2019-priser. I den illustrative beregning er der ikke taget hensyn til konjunkturer og eventuelle overenskomstperioder, der kan fremrykke eller forsinke lønvæksten.

Tabel 1: **Lavere stigning indtægt pr. år efter skat i 2035, hvis timeproduktivitetsvæksten fra 2023 bliver som perioden 2019-2023 fremfor perioden 2005-2019**

	Kr.
Kasseassistentarbejde og beslægtet kundebetjening	-7.400
Lastbilchauffører	-9.800
Sygeplejerskearbejde	-11.600

Kilde: Dansk Erhverv på baggrund af Danmarks Statistik og Produktivitetskommissionen

Anm: Der tages udgangspunkt i den standardberegneede månedsførtjeneste fra Danmarks Statistiks tabel LONS20. Der er fratrukket pension, som er beregnet på baggrund af Pension inkl. ATP pr. standard time samt standardberegnet timefortjeneste. Med henblik på forsimpning er, skattesatsen antaget til 32 pct. for alle. Det svarer til gennemsnitsskattesatsen for beskæftigede, som kommer fra Skatteøkonomisk Redegørelse 2023, Skatteministeriet. Fremgangsmåden følger Produktivitetskommissionens metode fra *Det handler om velstand og velfærd – baggrundsnotat*. Der er ganget med 12 for at få årlig.

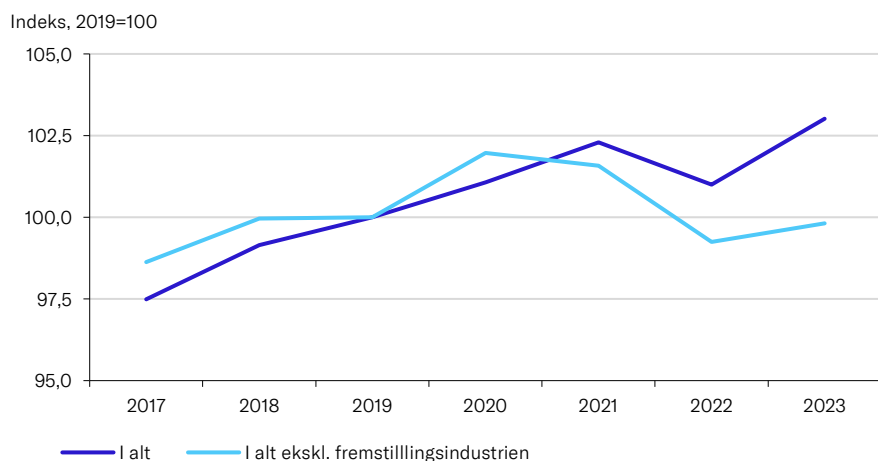
Produktiviteten er faldet mærkbart ekskl. medicinalindustrien

Det bør bemærkes, at medicinalindustriens bidrag til den økonomiske aktivitet, og dermed produktivitetsvæksten, er tiltaget mærkbart i særligt 2022 og 2023. Konkret har medicinalektorens bidrag til den økonomiske vækst ligget på hhv. 1,4 og 1,2 procentpoint i 2022 og 2023. Et bidrag der skal ses i sammenhæng med at BNP-væksten i de to år er opgjort til hhv. 1,5% og 2,5%.

Det betyder også, at produktivitetsvæksten fremstår endog meget svag, hvis man fraregner bidraget fra medicinalindustrien, herunder Novo Nordisk.

Konkret har produktivitetsvæksten ekskl. industrien været på -0,2 pct. i perioden 2019-2023. Udvikling dækker videre over, at produktiviteten har udvist et betydeligt fald i perioden fra 2021 til 2023 (-1,7%).

Figur 3: **Udvikling i timeproduktivitet med og uden industrien**

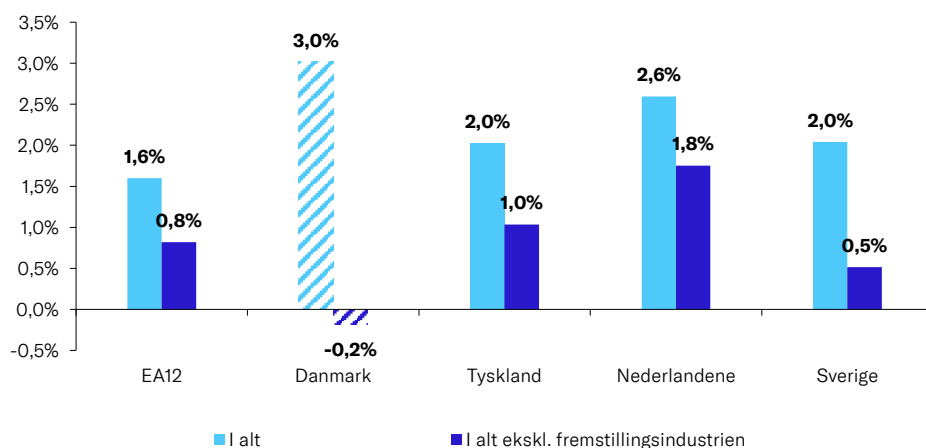
Kilde: Dansk Erhverv på baggrund af Eurostat

Anm: Timeproduktiviteten er beregnet som BVT pr. præsteret time.

Dansk produktivitetsvækst svag sammenlignet med vores nabolande

Sammenligner man udviklingen i timeproduktiviteten med flere af vores nabolande, så er der tegn på at udviklingen i produktiviteten i Danmark har været særskit svag uden for industrien i perioden fra 2019-2023.

Figur 4: **Vækst i timeproduktivitet i Danmark og udvalgte lande, 2019-2023.**

Kilde: Dansk Erhverv på baggrund af Eurostat.

Anm: Timeproduktiviteten er beregnet som BVT pr. præsteret time. EA12 dækker over de første 12 medlemmer af Euroområdet.

Umiddelbart har den samlede produktivitetsvækst været relativt fornuftig i Danmark siden 2019, når man sammenligner med en række nabolande. Men det skyldes udelukkende fremstillingsindustrien, der med Novo Nordisk og medicinalindustrien i spidsen har leveret et mærkbart vækstbidrag. Ser vi bort fra fremstillingsindustrien har der i Danmark været en klart svagere produktivitetsvækst end i vores nabolande i perioden.

Det er bemærkelsesværdigt, da de udvalgte lande i store træk befinder sig i samme konjunktursituation. Det kan derfor ikke afvises, at den strukturelle produktivitetsvækst uden for industrien i Danmark har udviklet sig særskilt svagt over de seneste år i sammenligning med en række af vores nabolande.

Forbehold ved brug af de foreløbige produktivitetstal

Det bør bemærkes, at der for perioden 2021 til 2023 er tale om foreløbige nationalregnskabstal, der kan blive revideret. Dertil har svækkelsen fundet sted over en relativt kort periode på 4 år, og der er ydermere forskelle i produktivitetsvæksten i de underliggende brancher. Særligt brancherne finansiering og forsikring, samt råstofindvinding, har gennemgået særskilt tydeligt fald i produktiviteten.

Endeligt er der typisk en tendens til at produktiviteten aftager i slutningen af en højkonjunktur (som den nuværende). Det springer særligt i øjnene, at de seneste års fremgang i aktiviteten i høj grad har været trukket af arbejdsmarkedet og en solid fremgang i beskæftigelsen.

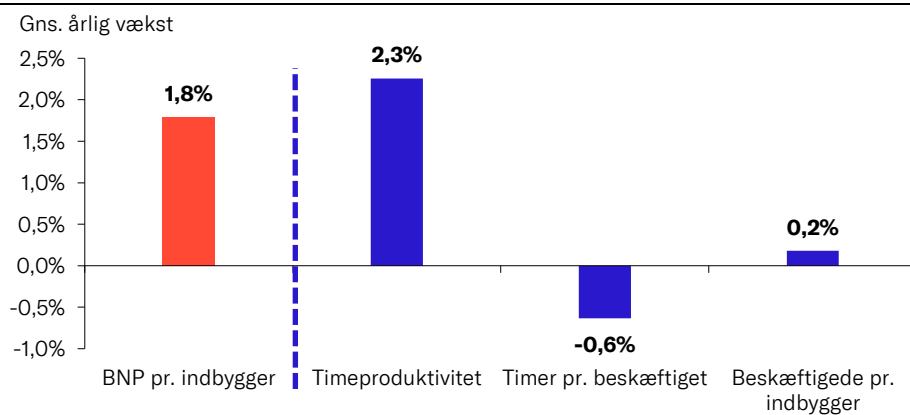
Det er udvikling der skal ses i sammenhæng med en mere udpræget hamstring af arbejdskraft, hvor nogle virksomheder kan have holdt på deres arbejdskraft på trods af en begyndende opbremsning i efterspørgslen. Det skal blandt andet ses i lyset af, at det er omkostningsfyldt at hyre og fyre – en omkostning der formentlig har været særskilt høj i årene 2021 til 2023, hvor manglen på arbejdskraft har været meget høj.

Produktivitetsvækst driver fremgangen i velstanden

Selvom der endnu er usikkerhed omkring tallene, og i hvilket omfang produktivitetsvæksten er bremsset op, særligt uden for medicinalindustrien, så er det en udvikling der giver grund til bekymring.

Den svage produktivitetsvækst kan få betydelige konsekvenser for velstanden på sigt, hvis nedgangen ikke er midlertidig, men i stedet er et udtryk for et mere blivende strukturelt problem.

Figur 5: **Dekomponering af bidrag til gennemsnitlig årlig vækst i BNP pr. indbygger, 1966**

Kilde: Dansk Erhverv på baggrund af Danmarks Statistik

Historisk har en øget timeproduktivitet drevet den fremgang vi har set i danskernes velstand. Konkret har en øget timeproduktivitet i gennemsnit løftet velstanden (BNP pr. indbygger) med 2,3% om året siden 1966, og kan derfor mere end forklare den samlede fremgang i velstanden (1,8%), bl.a. fordi arbejdsudbuddet pr. indbygger er faldet i perioden.

Ser vi fremad, så er det også en højere produktivitet, der skal bære hovedparten af den danske vækst- og velstandsfremgang. Vi kommer fra en periode, hvor dansk økonomi har været begunstiget af en stigende arbejdsstyrke, bl.a. som følge af tidligere gennemførte arbejdsmarkedsreformer. Det er dog et positivt bidrag, der løbende vil aftage over de kommende år. En fortsat vækst i velstanden på lidt længere sigt er derfor betinget af, at produktivitetsvæksten igen kommer op på et (varigt) højere niveau. Det gælder særligt, hvis der gennemføres nye politiske reformer, der trækker arbejdsstyrken ned på sigt (fx en reduktion af levetidsindekseringen af folkepensionsalderen).